

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Філологічний факультет
Кафедра міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури
Департамент освіти і науки
Рівненської обласної державної адміністрації
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра англійської мови та методики її навчання
Головинський ліцей Рівненського району Рівненської області
Рівненський ліцей №15 Рівненської міської ради
Навчально-наукова лабораторія
«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці майбутнього вчителя
іноземної мови та зарубіжної літератури»

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці
майбутнього педагога ХХІ століття»
12 травня 2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
ПРОТОКОЛ № 6 ВІД 25 ТРАВНЯ 2023 РОКУ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
**«МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ХХІ СТОЛІТТЯ»**

М 58 МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ХХІ СТОЛІТТЯ: матеріали першої І Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 травня 2023 року): збірник тез. – Рівне : РДГУ, 2023. – 99 с.

Матеріали збірника присвячено висвітленню кола актуальних проблем, які обговорювалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Міжкультурна комунікація у професійній підготовці майбутнього педагога ХХІ століття», зокрема інноваційні технології викладання іноземної мови та зарубіжної літератури, соціокультурна та психолого-педагогічна парадигми міжкультурного спілкування, полікультурне бачення світу в умовах міжкультурної комунікації: перспективи та проблеми, генерика та генологія художньої літератури, зарубіжна література в контексті міжкультурної комунікації: історичний та методичні аспекти.

Видання призначене для науково-педагогічних, наукових працівників у галузі освіти, аспірантів, викладачів, здобувачів вищої освіти та всіх, хто цікавиться здобутками у галузі ініомовної освіти.

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори

СКЛАД ОРГКОМІТЕТУ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці
майбутнього педагога XXI століття»

Безкорвайна Ольга Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, академік Академії наук Вищої школи України, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету

Дейнега Олександр Вікторович, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи Рівненського державного гуманітарного університету

Петрівський Ярослав Борисович, доктор технічних наук, професор, з навчально-виховної роботи Рівненського державного гуманітарного університету

Ніколайчук Галина Іванівна, кандидат педагогічних наук, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан філологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету

Яловенко Ольга Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини

Андрєєва Майя Миколаївна, головний спеціаліст відділу професійно-технічної та вищої освіти Департаменту освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації

Істоміна Світлана Ярославівна, директор Рівненського міського ліцею № 15 Рівненської міської ради

Буржинська Тетяна Василівна, директор Головинського ліцею Головинської сільської ради Рівненського району Рівненської області

Нестерук Сніжана Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Самборська Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Вовчук Наталія Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Оздемір Оксана Василівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Шульжук Наталія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри стилістики та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету

Синевич Братислава Миколаївна, старший викладач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Залевська Оксана Анатоліївна, старший викладач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

ЗМІСТ

<i>Безкоровайна О. В.</i> Концептуальні засади до формування полікультурної освіти майбутніх педагогів: теорія і практика	6
<i>Бокшан В. Р., Безкоровайна О. В.</i> Різноманітність вправ для заохочення навчання іноземної мови учнів початкової школи	9
<i>Братко Б. І., Процько Є. С.</i> Особливості розвитку навичок слухання для вдосконалення мовлення та розуміння англійської мови у закладах базової середньої освіти	10
<i>Вовчук Н. І.</i> Звертання як вербальне вираження національних особливостей. Мовленнєвий етикет	12
<i>Ганжа Г. Г., Левчук О. А.</i> Особливості методики використання інтерактивних технологій на уроках англійської мови	14
<i>Глуценко О. Ю.</i> Комбінований курс викладання іноземної мови курсантам в умовах воєнного стану для оптимізації навчального процесу	15
<i>Гудкова М. М., Безкоровайна О. В.</i> Мовна особистість в умовах сучасної української школи	17
<i>Гурінчук С. С., Вовчук Н. І.</i> Національні стереотипи та основні цінності національного німецького характеру	20
<i>Джулай А. О., Капелюшина Т. В.</i> Скрайбінг як сучасний прийом візуалізації навчального матеріалу з англійської мови	22
<i>Закабула А. В., Процько Є. С.</i> Роль міжкультурної комунікації в процесі вивчення англійської мови школярами	23
<i>Златів Л. М.</i> Оптимізація самостійної роботи студентів-філологів із дисциплін лінгвометодичного спрямування в умовах дистанційного навчання	25
<i>Калініченко М. М.</i> Роль філології та експертизи авторського права у захисті об'єктів інтелектуальної власності	27
<i>Кирильчук Н. М., Петько Л. В.</i> Дослідження біорізноманіття садів замку Хівер (Англія)	28
<i>Кичій Г. М., Гембарук А. С.</i> Психологічні проблеми в умовах дистанційного навчання	32
<i>Коновець С. В.</i> Системність професійно-педагогічної діяльності вчителя як творчого процесу	34
<i>Кравець В. О., Левчук О. А.</i> Особливості використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках англійської мови	37
<i>Кравець Я. Ю., Комар О. С.</i> Особливості комунікативного підходу до навчання англійської мови у закладах базової середньої освіти	38
<i>Кравченко Т. В.</i> Міждисциплінарне інтегрування англійської мови як державної у формуванні громадянської ідентичності британської студентської молоді	39
<i>Крупка М. А.</i> Романс як формульна література (на прикладі роману Наталії Гурницької «Мелодія кави у тональності кардамону»)	42
<i>Луговець О. О., Петько Л. В.</i> Гамбургер та історія його походження	44
<i>Людвік В. А.</i> Фільми як компонент вивчення іноземної мови: особливості та ефективність	47
<i>Мельник В. І., Нестерук С. М.</i> Романістика Гізер Морріс крізь призму наративу пам'яті	50
<i>Мозгальова Н. Г., Новосадов Я. Г., Новосадова А. А.</i> Міжкультурний простір музичного мистецтва України кінця ХХ – початку ХХІ століть	52
<i>Мушировська Н. В.</i> Лінгвокультурний аспект перекладу фразеологізмів (на базі польської та української мов)	53
<i>Неродик А. С., Самборська І. М.</i> Національні особливості вербального та невербального спілкування англійців	56
<i>Няньчук Р. М., Діхтяренко С. Ю.</i> Профілактика професійного вигорання працівників	58
<i>Павелків К. М.</i> Концепт іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності у сучасному науково-педагогічному дискурсі	60

Павлюк Г. С. Мовно-комунікативна діяльність вчителя початкових класів в умовах НУШ	62
Пасічник Я. Є., Левчук О. А. Мовні та позамовні чинники функціонування фразеологізмів із етнокультурним компонентом	64
Поважна М. С., Петько Л. В. Онлайн-ресурси як засіб організації самостійної роботи студентів-філологів молодших курсів з іншомовною лексикою	65
Полив'яна К. Ю., Загребнюк Ю. В. Features of non-standard English lessons for students of basic secondary education	67
Постоленко І. С. Формування мотивації вивчення англійської мови у здобувачів вищої освіти	68
Прокопчук Ю. В., Безкоровайна О. В. Використання інноваційних технологій у викладанні іноземної мови та зарубіжної літератури як засобу формування мовленнєвої активності учнів на заняттях з іноземної мови	71
Пучков А. С., Крижановська Т. І. Співацький розвиток особистості: структурний аналіз	72
Рагозіна В. В. До проблеми військово-патріотичного виховання учнівської молоді засобами мистецтва	74
Радченя Т. Ф., Безкоровайна О. В. Класифікація методів інтерактивного навчання на уроках англійської мови в НУШ	76
Сітайло К. Ю., Безлюдний О. І. Ways of improving secondary school students' phonetic skills	78
Смольнікова О. Г. Мовне портфоліо як ефективний засіб розвитку автономних якостей студента	80
Сьомак Я. В., Тхорук Р. Л. Роман Валерія Шевчука «На полі смиренному» як альтернативна історія	82
Терещенко Т. В. Врахування когнітивних процесів пам'яті студентів та складових компонентів мотивації при застосуванні цифрових навчальних медіа	84
Ткачук А. І., Безкоровайна О. В. Роль інтеркультурного діалогу у підвищенні ефективності міжкультурної комунікації	85
Топал О. В., Комар О. С. Особливості інтеграції лінгвокраїнознавчого аспекту до змісту предмета «англійська мова» в профільній середній школі	87
Fedorenko S. V. Multimodal resources for listening comprehension in English for specific purposes	89
Федорук А. О., Вовчук Н. І. Концептуальні відмінності у сприйнятті та ставленні до часу представників різних культур	90
Фурманець К. П., Крусь О. П. Сучасний досвід розвитку патріотичних почуттів підлітків на уроках музичного мистецтва в ЗЗСО	92
Шульжук Н. В. Лінгвокультурологічний підхід до формування дискурсної компетенції студента-філолога	95
Яницька О. М. Багатомовність та міжкультурна освіта в університеті: місце для навчання та взаємодії	97

2. Sweller, J. Implications of Cognitive Load Theory for multimedia learning. In R. E. Mayer (Hrsg.), *The Cambridge handbook of multimedia learning*. Cambridge: *Cambridge University Press*. 2005.

РОЛЬ ІНТЕРКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Ткачук А. І.,

здобувач ступеня PhD

Безкоровайна О. В.,

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри міжкультурної комунікації,

теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури

Рівненського державного гуманітарного університету.

(м. Рівне, Україна)

Сучасна мовна підготовка майбутніх фахівців повинна забезпечувати розвиток навичок, які дозволять їм використовувати іноземну мову як інструмент комунікації у діалозі між культурами. Вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах не повинно сприйматись тільки як засіб навчання іншомовної комунікації, але й як засіб навчання іншомовної комунікації у контексті міжкультурної взаємодії.

Останнім часом здійснено багато досліджень формування міжкультурної компетентності студентів: формування міжкультурної компетентності на основі іншомовних текстів, формування міжкультурної компетентності протягом навчання іншомовному спілкуванню, аналіз інтеркультурного підходу у підручниках, формування іншомовних компетенцій на основі автентичних культурних матеріалів, дослідження готовності студентів до міжкультурної комунікації.

Багато експертів вважають, що міжкультурної компетентності можна набути, ознайомлюючись з умовами життя в інших країнах, досліджуючи повсякденну культуру, традиції святкування, вивчаючи студентську субкультуру, аналізуючи соціальні проблеми та тенденції, а також сприймаючи інтелектуально та емоційно культурні зразки.

Інтеркультурна освітня комунікація є актуальною темою філософсько-освітнього дискурсу, який дозволяє описати теоретичне поле та сфери практичного застосування інтеркультурних освітніх практик. Цей дискурс враховує існування спільної семантики інтеркультурних освітніх та виховних практик в єдиному тематичному полі. Український дискурс мультикультурної освіти має власні історичні передумови і витоки, що надає йому особливої ваги в умовах глобалізації.

Міжкультурна компетентність – це навичка, яка дає змогу самореалізації в межах діалогу культур, тобто в умовах міжкультурної комунікативної взаємодії. Її формування відбувається одночасно із засвоєнням іншомовного лінгвістичного коду і набуття особистістю культурного досвіду, до складу якого входить відношення людини до себе, оточуючого світу, чужої і власної творчої діяльності [7 с. 31].

Застосування інтеркультурного освітнього діалогу є важливим етапом освітнього процесу, який не лише сприяє комунікації, але й формує інтерсуб'єктивний простір, важливий для розуміння тенденцій розвитку освіти, суспільства і культури в епоху глобалізації. Феноменологія інтеркультурного діалогу звертається до проблем взаємин між чужим та власним, можливості синтезу «свого-чужого» та обґрунтування фундаментальної онтології інтеркультурності.

«Біла книга з інтеркультурного діалогу» дає дефініцію останнього як «відкритого та ввічливого обміну поглядами між окремими індивідуумами, групами індивідуумів різного етнічного, культурного, релігійного та мовного походження та різної спадщини, який базується на взаємному розумінні та взаємній повазі» [2 с. 16].

Застосування інтеркультурного діалогу є важливим засобом формування міжкультурної компетентності, оскільки воно сприяє взаєморозумінню між представниками різних культур та допомагає зменшити конфлікти та непорозуміння.

Основними складовими інтеркультурного діалогу є:

- розуміння і прийняття різниць між культурами, тобто розуміння і сприйняття того, що інші культури можуть мати інші цінності, переконання, норми поведінки та культурні аспекти;
- взаємоповага та толерантність – інтеркультурний діалог передбачає повагу до інших культур та їхніх представників, їхніх переконань та прав. Також важливо бути толерантним до інших, не засуджувати їх і не вважати виключно свої цінності і правильними;

- активне слухання і розуміння інших. Інтеркультурний діалог передбачає готовність прослуховувати та розуміти інших людей, їхні думки та погляди;
- відкритість до навчання та знання про інші культури. Інтеркультурний діалог підтримує відкритість до навчання та дослідження інших культур, допомагає розширювати свій культурний багаж та розуміння про різні культури;
- активне спілкування. Інтеркультурний діалог включає в себе активне спілкування з представниками інших культур, що допомагає розвивати навички міжкультурного спілкування та глибше знайомитися з іншими культурами.

Для розвитку готовності студентів до організації міжкультурного діалогу необхідні певні педагогічні умови, що сприяють формуванню інтеркультурного середовища у навчальному закладі. До таких умов можна віднести наступні явища та процеси:

- 1) культурологічне спрямування навчальної діяльності з метою виховання особистості на засадах інтеркультурного діалогу;
- 2) активізація міжкультурного спілкування за рахунок інтенсивності комунікаційних процесів через ознайомлення зі звичаями і традиціями представників різних національностей;
- 3) міжкультурне спрямування навчальної і позанавчальної діяльності шляхом використання колективних форм позанавчальної роботи студентів, зокрема, тематичних вечорів, прес-конференцій, годин запитань і відповідей, зустрічей з представниками різних національно-культурних спілок.

Предмети, пов'язані з підготовкою до роботи в інтеркультурній реальності, повинні включатися до переліку дисциплін педагогічних, соціальних та психологічних спеціальностей [4 с. 216].

Крім загальних компетентностей, формування яких забезпечує програма будь-якого курсу на основі інтеркультурного діалогу, необхідно звертати увагу на формування ряду специфічних компетентностей, наприклад:

- розвитку готовності до спільного існування і відкритості завдяки застосуванню діалектичного і критичного мислення;
- ознайомлення, розуміння і аналізу історико-культурних, соціальних та освітніх процесів різних соціальних груп;
- ознайомлення з позитивними практиками інтеркультурної освіти та екстраполяції їх досвіду на інші види діяльності;
- аналіз процесів міжнародної культурної різноманітності і соціального виключення;
- розробка і реалізація власних інтеркультурних проєктів;
- опанування техніками і процедурами інтеркультурних досліджень;
- практична діяльність у сфері інтеркультурної освіти [5 с. 114].

У процесі викладання необхідно застосовувати різні методи навчання, щоб допомогти студентам засвоїти матеріал. Такі методи можуть включати презентації педагогів, перегляд відеоматеріалів, самостійну роботу студентів з джерелами в Інтернеті та літературою, аналіз конкретних ситуацій (case study), практичні заняття та створення власного портфоліо.

При створенні портфоліо студент додає рецензії на джерела, які він використовував, а також короткі дослідження, які демонструють практичне застосування вивченого матеріалу курсу. Вони можуть містити літературу з досліджуваної теми та розробку власних рекомендацій.

Застосування інтеркультурного діалогу під час навчання студентів можливе у наступних інформаційних сферах:

- виховання у студентів громадянських цінностей з акцентом на політичні, економічні та соціальні права різних етнічних та релігійних груп;
- педагогіці мультикультурності з глибоким вивченням моделей і прийомів інтеркультурної освіти з базовими її елементами;
- гендерній мультикультурності [8 с. 32].

Під час опанування дисциплін із застосуванням методу інтеркультурного діалогу студенти застосовують різні методи навчання, як-от пошук і аналіз бібліографічних і документальних джерел, дебатів за поточними темами, коментування, контент-аналіз, аналіз кейсів, інсценування, рольові ігри, ігри-симуляції, техніки розв'язання конфліктів, групові ігри, волонтерська діяльність у неурядових організаціях, культурно-освітній обмін з університетами інших країн, написання індивідуальних робіт, звітів із соціально-виховної практики тощо.

Отже, інтеркультурний діалог є процесом взаємодії та обміну інформацією між представниками різних культур з метою пізнання та збагачення один одного. Використання

інтеркультурного діалогу у процесі навчання студентів може допомогти покращити їх міжкультурні комунікативні навички та розуміння культурних різниць у процесі формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безкоровайна О. В. Міжкультурна толерантність як одна з найважливіших морально-етичних цінностей студентської молоді. *The III International Scientific and Practical Conference «Society and science. Problems and prospects*, January 25–28, 2022, London, England. P. 330–334.
2. Біла книга з міжкультурного діалогу «Жити в гідному суспільстві, як рівні». Всеукраїнська Академічна спілка спеціалістів професійної оцінки наукових досліджень і педагог. діяльності. Упоряд.: Бабин І. І., Житнігір Б. С. та ін. Одеса, 2010. 116 с.
3. Воротняк Л. І. Деякі аспекти формування міжкультурної комунікативної компетенції магістрів вищих педагогічних навчальних закладів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип. 1. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_1_3 (дата звернення 10.04.2023).
4. Герашенко Т. Г. Інтеркультурна комунікація в освітньому просторі. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2020. № 87. С. 214–222.
5. Мазко О. П. Формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов: інтеркультурний аспект. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2011. № 57. С. 111–117.
6. Ткачук А. І., Безкоровайна О. В. Мультикультурна комунікація як один із чинників формування іншомовної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови (на прикладі Case Study). *Наукові новації та передові технології в парадигмі інноваційного розвитку суспільства у викликах сьогодення* (до Всесвітнього дня науки в ім'я миру та розвитку «Фундаментальні науки на користь сталого розвитку» 10 листопада 2022 року): матеріали Міжнародної конференції (Кривий Ріг, Кропивницький, 10 листопада 2022 р.). ЦП «Компринт», 2022. С. 102–107.
7. Триняк М. В. Інтеркультурна комунікація: освітній вимір. Харків: ХНАДУ, 2010. 248 с.
8. Троїцька О. Діалог у комунікативній взаємодії: концептуальні пошуки інтеркультурності. *Вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2016. № 1 (7). С. 31–35.

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОГО АСПЕКТУ ДО ЗМІСТУ ПРЕДМЕТА «АНГЛІЙСЬКА МОВА» В ПРОФІЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Топал О. В.,

здобувач ступеня в/о «Магістр» I курсу

Комар О. С.,

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
англійської мови та методики її навчання*

Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини.

(м. Умань, Україна)

Роль предмета «Англійська мова» в сучасній шкільній освіті не вичерпується тим, що він є однією з пріоритетних дисциплін, про що свідчить збільшення часу, відведеного програмою Нової української школи на його вивчення. Англійська мова об'єктивно є суспільною вимогою, тому її наявність у програмі профільної середньої школи – необхідність з огляду на соціальне замовлення суспільства, оскільки вона сприяє розширенню не лише лінгвістичного, а й загального кругозору здобувачів освіти.

При вивченні англійської мови учні опановують нові засоби спілкування для безпосереднього доступу до цінностей світової культури, особливо до культурних цінностей країни, мова якої вивчається: її історії, географії, науки, літератури, мистецтва тощо. Саме тому є сенс говорити про процес акультурації особистості при вивченні англійської мови, тобто засвоєння людиною, яка виросла в одній національній культурі, норм та цінностей іншої національної культури [2]. Питання акультурації має безпосереднє відношення до навчання англійської мови, адже метою засвоєння іншої культури у зв'язку з її мовою є формування особистості на межі культур.

Наукове видання

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці
майбутнього педагога ХХІ століття»**

12 травня 2023 р.

Комп'ютерний макет та верстка:
Л. М. Федорук

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Зам. № 258/1. Ум. друк. арк. 9.96. Наклад 100.

*Віддруковано у відділі
інформаційного та технічного забезпечення
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12*